

Kapitola 4

Ve Wappingu jsem nebyl od svého odchodu v létě 1986 a těšil jsem se, že se tam zase podívám. Smluvil jsem si schůzku s bývalým kolegou a kamarádem, a tak jsem šel na Chancery Lane na metro. Londýnskou podzemku mám rád, ten poněkud surreálný pocit, s nímž sestoupíte do hlubin země a tam vlezete do vlaku, ten zvláštní svět podivných průvanů a povětrnostních systémů, tajemných zvuků a olejových vůní. I když už jste tak hluboko, že by vás nepřekvapilo, kdybyste najednou potkali četu horníků s obličejí zčernalými mourem, jak se vrací ze šichty, pořád zdola uslyšíte rachocení vlaku nějaké neznámé linky v tunelu ještě hlubším. Podzemka žije tichým, spořádaným životem: tisíce lidí jdou po schodech a jedou po eskalátorech, vystupují z vlaků a nastupují, mizejí v tmavých chodbách, tisíce poskakujících hlav, které vás míjejí mlčky, jako postavy z filmu *Noc oživilých mrtvol*.

Stál jsem na nástupišti pod nedávným výdobytkem civilizace, elektronickým návěštím, které oznamuje, že příští vlak ve směru na Hainault přijede za čtyři minuty, a věnoval jsem svou pozornost jinému výdobytku, jednomu z největších v Londýně. Mapa podzemní dráhy, navržená roku 1931 zapomenutým hrdinou jménem Harry Beck, je dokonalost sama. Její tvůrce, nezaměstnaný kreslič, si uvědomil, že když jste v podzemí, není vůbec důležité, co je přesně nad vámi. Pokud máte na mapě stanice ve správném pořadí a přestup-

ní stanice jsou jasně označeny, měřítko mapy může být zcela zanedbáno. Jeho mapa podzemní dráhy se podobá uspořádanému schématu elektrického zapojení a zobrazuje spořádaný *imaginární* Londýn, který má jen málo společného se skutečnou zmatenou geografii města.

Chcete si vystřelit z návštěvníků z Newfoundlandu nebo z Lincolnshiru? Jděte s nimi na Bank Station a řekněte jim, aby jeli do stanice Mansion House. Ukažte jim Beckovu mapu, i lidé z Newfoundlandu ji pochopí za několik okamžiků a pojedou podle ní vlakem Central Line na Liverpool Street, přesednou na Circle Line směrem východním a pojedou pět stanic. Tak se dostanou na Mansion House, vyjdou na ulici a shledají, že jsou v bezprostřední blízkosti místa, odkud vyrazili. Vy si mezitím dáte snídani a pořídíte malý nákup. Kdybyste se jich chtěli zbavit úplně, dejte si s nimi schůzku na stanici Brompton Road. Byla zrušena roku 1947; nikdy už se s nimi neshledáte.

Nejlepší na cestování podzemkou je to, že nikdy nevidíte místa na povrchu, jen si je představujete. V jiných městech mají stanice všelijaká obyčejná jména, Lexington Avenue nebo Potsdammer Platz, nebo dokonce třeba Jižní Třetí ulice. Ale v Londýně se najdou jména, která znějí jako kouzelná příroda, potůčky, trávníky a údolí, Stamford Brook, Turnham Green, Maida Vale, Drayton Park. Nad vámi není město, spíš román od Jane Austenové. Je snadné si představit, že cestujete pod pohádkovou krajinou z předindustriální doby. Swiss Cottage si nepředstavíte jako živou křižovatku, spíš to bude

perníková chaloupka s kukačkou ve vikýři uprostřed rozlehlého dubového hvozdů zvaného St. John's Wood. Chalk Farm je zřejmě otevřená krajina s poli, na nichž veselí rolníci v hnědých halenách žnou a vážou do snopů požehnanou úrodu křídý. Blackfriars je zalidněno mnichy zahalenými do hábitů s kapucemi a prozpěvujícími žalmy. Oxford Circus je pod velikým stanem, Barking je nebezpečné místo plné štěkajících divokých psů. Theydon Bois si představují jako sídlo francouzských hugenotských tkalců, White City bude asi pohádkové město za hradbami a s věžičkami z bělostně zářící slonoviny a Holland Park zajisté poznáte podle větrných mlýnů.

Propadnete-li těmto představám, čeká vás zklamání. Vystoupíte ve stanici Tower Hill, ale nenajdete tam ani věž, ani kopec. Není ostatně ani Královská mincovna na nedaleké Royal Mint Street, přestěhovali ji někam jinam a postavili tam budovu z kouřového skla. Tento hlučný okresek ztratil vůbec velmi mnoho svých starých budov a nabyl nových, většinou z kouřového skla. Je to jen osm let, co jsem tu nebyl, ale kdyby nebylo některých osvědčených orientačních bodů, jako jsou Tower a London Bridge, nevyznal bych se.

Šel jsem po protivně hlučné ulici jménem The Highway a tiše jsem žasl nad novou výstavbou. Bylo to jako výstava soutěžních návrhů pro soutěž o nejšerednější budovu. Během posledního desetiletí se sem asi sjížděli architekti a říkali: „To že je nějaká šeredná budova? Počkejte a uvidíte, co dokážu já!“ A nad všemi se tyčil nejnepovedenější kousek

v celém Londýně, komplex společnosti News International, připomínající agregát klimatizačního zařízení pro celou planetu. Když jsem viděl ten dům naposled, roku 1986, stál opuštěně uprostřed zóny prázdných skladišť a předměstské pustiny. The Highway byla tehdy dost pokojná silnice. Dnes po ní rámusí těžké nákladáky, země se otřásá a vzduch je chorobně namodralý. Budova News International, ve které sídlí *The Times*, *Sunday Times*, *Sun*, *News of the World* a *Today*, je stále obklopena zlověstnými ploty a elektronickými branami, ale kromě toho má i novou bezpečnostní vstupní centrálu, jako někde ve skladu plutonia. Bůh ví, proti jakému druhu terorismu je to vymyšleno, ale musí to být nějaký vyspělý druh. Nikdy jsem neviděl nic neproniknutelnějšího.

Ohlásil jsem se u okénka bezpečnostní služby a čekal jsem venku, než se seženou bývalého kolegu. Překvapivý a neobvyklý byl pro mne klid, který tam panoval. V mé paměti bylo okolí této budovy uloženo jako místo plné demonstrantů a vřavy, jízdní policie a rozhněvaných stávkujících dělníků. V zimě roku 1986 se zde odehrávaly největší a nejbouřlivější dělnické nepokoje v historii Londýna. Někdy se tu tisícíhlavé zástupy potýkaly s policií po několik hodin.

Uvědomil jsem si, že Wapping vůbec neznám, přestože jsem v tomto rozsáhlém, nevzhledném objektu sedm měsíců pracoval. Teď byla příležitost jej poznat, mimo jiné proto, že bývalý kolega nebyl přítomen, a tak jsem se vydal na průzkum okolní čtvrti.

Během nepokojů nebylo pro Murdochova zaměstnance

radno pouštět se do místních ulic a hospod, protože byly plny rozhněvaných tiskařů a delegátů jiných odborů z celé Británie, kteří se sem sjížděli vyjádřit podporu a byli zřejmě ochotni otrhat končetiny z nevinných novinářů a použít je jako pochodně při večerní demonstraci. Zvláště skotští horníci byli v této souvislosti pokládáni za nebezpečné. Jednomu novináři, který se setkal s propuštěnými tiskaři v pubu, ani to nebylo ve Wappingu, poškodili obličej púllitrem tak, že skoro umřel – anebo přinejmenším neměl to pravé potěšení ze zbytku večera.

Situace bývala tak nebezpečná, zvláště při velkých demonstracích, že nás policie nepustila z podniku až do pozdních nočních hodin. Ani jsme nevěděli, kdy nám bude dovoleno odjet, seděli jsme připraveni v autech a mrzli tam celé hodiny. Někdy po jedné hodině ránní, když hulákající davy zřídly, buď zatlačeny policií, nebo odvezeny na noc do vězení, anebo proto, že účastníkům byla zima a měli hlad a šli domů, brány se otevřely a konvoj nákladních aut plných tiskovin vyrazil po rampě na Highway, kde je zbývající demonstranti zasypali cihlami. My ostatní jsme se rovněž v konvoji vytratili ulicemi Wappingu a teprve v bezpečné vzdálenosti jsme se rozptýlili.

Několik večerů to vycházelo, ale pak nás jednou nechali vyjet ve chvíli, kdy se zavíraly hospody. Jeli jsme úzkou temnou ulicí a najednou se z temnoty začali vynořovat lidé, kopali nám do dveří a mlátili vším, co měli po ruce. Někde přede mnou se ozvalo tříštění skla a zuřivý řev. K mému úža-

su jeden pitomec vylezl z auta, asi šestý v řadě přede mnou, takový trouba ze zahraniční redakce, jehož bych sám s radostí vlácel přivázaného k nárazníku terénního Land Roveru, a začal obhlížet škodu na své karoserii. Všichni jsme museli zastavit. Dodnes se pamatuji, jak jsem zuřivě pozoroval jeho pokusy přiohnout na patřičné místo nějakou odtrženou chromovanou ozdůbku, zatímco za mým oknem se objevil bledý rozzuřený obličej, poletující dredy, špinavý kabát od vyřazené uniformy, zkrátka, celé to začalo vypadat přízračně. Jak je to podivné, říkal jsem si, naprosto cizí člověk se chystá vyvléct mě z mého auta a zmlátit mě do bezvědomí v zájmu nějakých tiskařů, které vůbec nezná, kteří by si ho určitě ošklivili pro jeho hipísáckou špinavost a kteří by ho docela určitě nikdy nepřijali do své odborové organizace.

A zatímco jsem se takto podívoval, pitomec ze zahraniční redakce obcházel a obhlížel svého peugeota jako člověk, který se rozmýšlí, má-li si koupit ojetý vůz, občas překvapeně vzhlédl na scénu za sebou, na cihly a klacky dopadající na stojící vozy, jako kdyby to byl nějaký rozmar počasí. Pak vlezl zpátky do auta, podíval se do zpětného zrcátka, přesvědčil se, že noviny má stále na sedadle, vyhodil blinkr a vyjel – a můj život byl zachráněn.

Šest dní poté jsem nastoupil do *Independentu*.

Byl to proto radostný a povznášející pocit, že jsem mohl jít poklidnými ulicemi Wappingu a nestrachovat se o život. Nikdy jsem nesouhlasil s podívánským názorem, že Londýn je vlastně jenom souhrn bývalých vesnic, ale v případě

Wappingu nelze než souhlasit, že to vesnice je, což mě překvapilo a potěšilo. Je plný roztodivných malých obchůdků a ulice tam mají taková kuchyňská a útulná jména: Skořicová, Octová, Mléčný dvůr. Obecní činžáky jsou nízké a příjemné na pohled. Obrovská skladiště byla téměř bez výjimky přestavěna na byty. Instinktivně jsem se zachvěl při pohledu na leskle červené římsy rekonstrukcí a při pomyslení, že v těchto kdysi důstojných sídlech obchodu jsou teď byty pro nafoukané a hlučné hlupáky, kteří mají povětšinou jména jako Selen a Jasper. Ale na druhé straně je třeba jim přiznat, že sem s nimi přišlo něco prosperity a že ta skladiště mohla potkat horší osud.

Od Starých schodů jsem se rozhlédl po řece a bez úspěchu jsem se pokusil představit si, jak to tady vypadalo v osmnáctém a devatenáctém století: hemžící se zástupy přístavních dělníků, mola s hromadami sudů koření a pochutin, po nichž se dodnes jmenují zdejší ulice. Ještě kolem roku 1960 zde pracovalo na sto tisíc lidí a londýnské doky byly jedním z největších přístavů na světě. Do roku 1981 byly všechny doky zavřeny, zrušeny. Dnes je pohled na řeku od Wappingu tichý a nerušený jako nějaká krajinka od Constabla. Seděl jsem tam půl hodiny a viděl jen jednu loď. Vstal jsem a vydal se na dlouhou pouť nazpět do hotelu Hazlitt's.